

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO   HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ - HÀNH CHÍNH
QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH**

HUỲNH THANH QUANG

**PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER
VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG GÓP PHẦN Củng CỐ
KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY**

Chuyên ngành : Chủ nghĩa xã hội khoa học
Mã số : 62 22 85 01

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

HÀ NỘI - 2010

**Công trình được hoàn thành
tại Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh**

Người hướng dẫn khoa học: **GS.TS Trịnh Quốc Tuấn**

Phản biện 1:   **GS,TS. Nguyễn Trọng Chuẩn**
Viện Triết học

Phản biện 2:   **PGS,TS. Phạm Quang Hoan**
Viện Dân tộc học

Phản biện 3:   **PGS,TS. Đỗ Công Tuấn**
Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Nhà nước họp tại Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh.

Vào hồi   giờ   ngày   tháng   năm 2010

**Có thể tìm hiểu luận án tại: Thư viện Quốc gia
và Thư viện Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh**

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Việt Nam là một quốc gia đa dân tộc. Mỗi dân tộc ở nước ta đều có những giá trị văn hóa đặc sắc, đã góp phần tạo nên nền văn hóa Việt Nam vừa thống nhất, vừa đa dạng.

Dân tộc Khmer là một trong 53 dân tộc thiểu số ở nước ta, cư trú chủ yếu ở vùng đồng bằng sông Cửu Long. Văn hoá Khmer vừa thể hiện các giá trị văn hóa Khmer truyền thống lâu đời, vừa có những giá trị phản ánh nét đặc thù vùng đồng bằng sông Cửu Long và những giá trị thể hiện kết quả quá trình giao lưu văn hóa với các dân tộc cùng cộng cư ở vùng này.

Thời gian qua, thực hiện chính sách dân tộc của Đảng và Nhà nước, ở các tỉnh vùng đồng bằng sông Cửu Long, các cấp ủy đảng và chính quyền đã có nhiều chủ trương, biện pháp tích cực tác động toàn diện đến đời sống đồng bào Khmer, làm cho đời sống đồng bào cải thiện đáng kể. Tuy nhiên, nếu nhìn một cách tổng thể và so sánh với mặt bằng chung, đời sống của dân tộc Khmer, trong đó có đời sống văn hóa vẫn còn một khoảng cách so với các dân tộc cùng sống trên địa bàn (Kinh, Hoa). Lợi dụng tình hình trên, các thế lực thù địch đã xuyên tạc lịch sử, kích động lôi kéo đồng bào Khmer nhằm chia rẽ khối đoàn kết các dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long, làm cho có lúc, có nơi tình hình trên trở nên nghiêm trọng. Để có được nhận thức đúng đắn, đầy đủ về dân tộc Khmer và văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long, vai trò của văn hóa với củng cố khối đại đoàn kết dân tộc ở vùng này...Việc nghiên cứu một đề tài khoa học nhằm "***Phát huy giá trị văn hóa Khmer góp phần củng cố khối đoàn kết dân tộc trong giai đoạn hiện nay***" là vấn đề vừa mang tính cấp thiết vừa mang tính chiến lược lâu dài.

Do đó tôi chọn vấn đề trên làm đề tài nghiên cứu của mình.

2. Mục đích, nhiệm vụ của đề tài

2.1. Mục đích của đề tài

Luận án góp phần làm rõ những giá trị văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long, vai trò của nó với củng cố khối đại đoàn kết dân tộc. Trên cơ sở đó đề ra các phương hướng và hệ thống giải pháp phát huy các giá trị văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long và góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc ở nước ta hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ của đề tài

- Làm rõ một số khái niệm có liên quan và đi sâu phân tích những giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, vai trò của nó với củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

- Phân tích thực trạng việc phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc và những vấn đề đặt ra cần giải quyết hiện nay.

- Đề xuất phương hướng và hệ thống các giải pháp phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long nhằm củng cố khối đại đoàn kết dân tộc ở vùng đồng bằng sông Cửu Long, góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc ở nước ta hiện nay.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

3.1 Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long và vai trò của nó với củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

3.2 Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi nghiên cứu là một số giá trị cơ bản của văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long có liên quan đến củng cố khối đại đoàn kết dân tộc, thực trạng việc phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng Đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

4. Cơ sở lý luận, thực tiễn và phương pháp nghiên cứu

- *Cơ sở lý luận*: Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng cũng như của cấp ủy Đảng và chính quyền các tỉnh có đồng bào Khmer sinh sống.

- *Cơ sở thực tiễn*: Khảo sát, nghiên cứu, phân tích các giá trị văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long và vai trò của nó với củng cố khối đại đoàn kết dân tộc, đánh giá thực trạng và tìm ra nguyên nhân của vấn đề thuộc phạm vi nghiên cứu.

- *Phương pháp nghiên cứu*: Cơ bản là phương pháp luận duy vật biện chứng và duy vật lịch sử. Ngoài ra luận án còn sử dụng một số phương pháp khác như: Phân tích, tổng hợp, điều tra xã hội học, phỏng vấn, so sánh, đối chiếu, phương pháp logic lịch sử...

5. Đóng góp mới về mặt khoa học của luận án

- Luận án đánh giá một cách khái quát đặc điểm và rút ra những giá trị nổi bật của văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long.

- Luận giải mối quan hệ và vai trò của văn hóa đối với việc hình thành, củng cố ý thức đoàn kết tộc người, đoàn kết các dân tộc vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

- Đề xuất các phương hướng và hệ thống giải pháp nhằm phát huy giá trị văn hóa Khmer góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

6. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, tổng quan, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, phụ lục, luận án được chia làm 3 chương, 7 tiết.

TỔNG QUAN

1. Các văn kiện của Đảng về văn hóa và đại đoàn kết dân tộc

Cùng với những quan điểm đổi mới toàn diện, Đảng và Nhà nước cũng đổi mới quan điểm, chính sách đối với văn hoá, đối với vấn đề dân tộc và đại đoàn kết dân tộc, đáng kể là Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 5 khoá VIII về xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc và Nghị quyết Hội nghị Trung ương VII về đại đoàn kết dân tộc.

2. Các công trình có liên quan

Vấn đề dân tộc Khmer và văn hóa Khmer đã được các học giả nước ngoài và trong nước nghiên cứu trên góc độ của nhiều chuyên ngành khoa học khác nhau và có nhiều công trình được công bố.

Trong những công trình của các học giả trong nước đã công bố liên quan đến lịch sử hình thành vùng đồng bằng sông Cửu Long và các dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long; đến dân tộc Khmer và văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, đến đại đoàn kết dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long có thể kể đến các nhóm công trình đã công bố sau:

2.1. Các công trình nghiên cứu về đồng bằng sông Cửu Long và lịch sử hình thành vùng đất và các dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long nói chung.

2.2. Các công trình nghiên cứu về dân tộc Khmer và văn hoá Khmer đồng bằng sông Cửu Long.

2.3. Các công trình nghiên cứu về chính sách dân tộc của Đảng và đoàn kết dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long.

Các công trình trên, các tác giả đã phác họa khá đầy đủ, toàn diện đặc điểm vùng đồng bằng sông Cửu Long, đặc điểm quá trình hình thành, phát triển và thực trạng đời sống vật chất, tinh thần của đồng bào Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long trên các lĩnh vực: quá trình hình thành dân tộc Khmer đồng bằng sông Cửu Long và các cư dân vùng này; Hình thức cư trú phum, sóc của dân tộc Khmer đồng bằng sông Cửu Long; vai

trò của nhà chùa và ảnh hưởng của phật giáo Nam Tông đến đời sống vật chất và tinh thần của người Khmer đồng bằng sông Cửu Long; những giá trị văn hóa đặc sắc của đồng bào Khmer đồng bằng sông Cửu Long; truyền thống đoàn kết của các dân tộc trong vùng đồng bằng sông Cửu Long.

Vấn đề phát huy giá trị văn hóa Khmer trong quá trình giao lưu hội nhập văn hóa ở đồng bằng sông Cửu Long, đánh giá những nhân tố ảnh hưởng và kết quả của quá trình giao lưu, hội nhập văn hóa; vai trò của văn hóa đối với việc nâng cao nhận thức, ý thức đoàn kết tộc người, đoàn kết các dân tộc thì chưa có công trình nào công bố.

Chương 1

GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER

VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG VÀ VAI TRÒ CỦA NÓ VỚI CÙNG CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC

1.1. MỘT SỐ KHÁI NIỆM CƠ BẢN

1.1.1. Giá trị văn hóa

1.1.1.1. Khái niệm giá trị

“Giá trị dưới góc độ triết học, xã hội học được hiểu: chỉ tính có ích, có ý nghĩa của sự vật, hiện tượng tự nhiên hay xã hội có khả năng thỏa mãn nhu cầu, phục vụ lợi ích con người. Ở đây, các sự vật, hiện tượng được xem xét dưới góc độ đáng hay không đáng mong muốn, có ý nghĩa tích cực hay không đối với đời sống xã hội.

Mỗi hình thái kinh tế-xã hội cụ thể trong lịch sử có một hệ thống và thang bậc giá trị nhất định, được xã hội ấy công nhận và có tác dụng định hướng cho hoạt động xã hội, của từng tập thể hay cá nhân. Việc cá nhân tiếp thu hệ thống giá trị ấy là điều kiện hình thành nhân cách cá nhân và duy trì kỷ cương xã hội”¹.

---

¹ Hội đồng Quốc gia chỉ đạo biên soạn Từ điển Bách khoa Việt nam, Từ điển Bách khoa Việt Nam, Tập 2, tr. 97, Nxb Từ điển Bách khoa Hà Nội 2002

1.1.1.2. Khái niệm văn hóa

Thông thường văn hóa được hiểu: Theo nghĩa rộng: "*Văn hóa là tổng thể những giá trị vật chất và tinh thần do con người sáng tạo ra trong quá trình lịch sử*". Theo nghĩa hẹp: "*Văn hóa là những hoạt động nhằm thỏa mãn nhu cầu đời sống tinh thần của con người*".

1.1.1.3. Khái niệm giá trị văn hóa

Từ sự phân tích trên cho thấy, giá trị văn hóa là hệ thống chuẩn mực và những thang bậc giá trị văn hóa có ích, có ý nghĩa phù hợp với nhu cầu lợi ích của con người và cộng đồng người do từng cá nhân và cả cộng đồng đã sáng tạo ra, đã hình thành, khẳng định và phát triển trong quá trình lịch sử của con người và cộng đồng xã hội nhằm hướng con người tới chuẩn giá trị chân-thiện-mỹ.

1.1.2. Phát huy giá trị văn hóa tộc người

1.1.2.1. Khái niệm phát huy

Theo quan niệm chung nhất, *phát huy là làm cho cái hay, cái đẹp, cái tốt, cái đúng tỏa tác dụng và tiếp tục nảy nở thêm*. Đó là việc khơi dậy, sử dụng và phát triển các yếu tố tích cực, tiến bộ và hữu ích của các sự vật, hiện tượng vào phục vụ một mục đích nhất định.

1.1.2.2. Khái niệm văn hóa tộc người

Văn hóa tộc người: "*Bao gồm các yếu tố văn hóa vật thể và văn hóa phi vật thể của một cộng đồng tộc người, thể hiện bản sắc tộc người và là cơ sở của ý thức tộc người. Trong văn hóa tộc người có thể có cả những yếu tố văn hóa vay mượn từ bên ngoài, nhưng đã được bản địa hóa và mang sắc thái của cộng đồng tiếp nhận nó. Văn hóa tộc người vừa cố kết tộc người vừa phân biệt tộc người này với tộc người khác. Sự phân biệt này dựa trên những yếu tố văn hóa có tính đặc trưng, thể hiện qua ngôn ngữ, các biểu tượng, tín ngưỡng-tôn giáo, lễ hội, văn nghệ cổ truyền, tri thức dân gian, trang phục, tập quán ẩm thực, truyền thống cư trú, phong tục trong chu kỳ đời người.v.v.*

Văn hóa tộc người tồn tại và phát triển cùng với sự tồn tại và phát triển của chính tộc người chủ thể của văn hóa đó”².

1.1.2.3. Khái niệm phát huy văn hóa tộc người

Phát huy giá trị văn hóa tộc người: là việc khơi dậy, sử dụng và phát triển các yếu tố tích cực, tiến bộ và hữu ích của giá trị văn hóa tộc người, làm cho các giá trị văn hóa tộc người không những phục vụ có hiệu quả cho một mục đích nào đó của một tộc người và cộng đồng xã hội; mà còn làm cho chính các giá trị văn hóa tộc người được thăng hoa, tỏa sáng và tiếp tục phát triển. Quá trình đó cũng đồng thời là quá trình loại bỏ, khắc phục, uốn nắn những biểu hiện lạc hậu, phản tiến bộ, những mặt hạn chế của văn hóa.

1.1.3. Phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long

Trên cơ sở quan niệm chung về phát huy giá trị văn hóa và những nét cơ bản về đặc điểm văn hóa của người Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long nêu trên, có thể đưa ra quan niệm: *phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long là thực hiện tổng thể các giải pháp, biện pháp về chính trị, kinh tế, văn hóa, giáo dục, quản lý... nhằm khơi dậy, sử dụng và phát triển các yếu tố tích cực, tiến bộ và hữu ích của giá trị văn hóa, làm cho các giá trị văn hóa của người Khmer đồng bằng sông Cửu Long phục vụ có hiệu quả cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa; sự nghiệp xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc; đồng thời làm cho các giá trị văn hóa của người Khmer đồng bằng sông Cửu Long được thăng hoa, tiếp tục phát triển đáp ứng nhu cầu chính đáng của bản thân nền văn hóa Khmer và dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long.*

1.1.4. Củng cố khối đại đoàn kết dân tộc

1.1.4.1. Khái niệm đoàn kết

Đoàn kết là làm cho các lực lượng, các giai cấp, dân tộc, tôn giáo... kết thành một khối, thống nhất ý chí, không mâu thuẫn.³

² Hội đồng Quốc gia chỉ đạo biên soạn Từ điển Bách khoa Việt nam, Từ điển Bách khoa Việt Nam, Tập 4, tr. 817, Nxb Từ điển Bách khoa Hà Nội 2005.

³ Bộ giáo dục và đào tạo – Trung tâm Ngôn ngữ và Văn hóa Việt Nam, Đại Từ điển Tiếng Việt – Nguyễn Như Ý Chủ biên, Nxb Văn hóa – Thông tin, Tr. 645, Hà Nội 1998.

1.1.4.2. Khái niệm đại đoàn kết

Từ sự phân tích trên, có thể quan niệm: *Đại đoàn kết toàn dân tộc là đường lối chiến lược thực hiện đoàn kết mọi tầng lớp nhân dân, đồng bào ở trong nước và người Việt Nam định cư ở nước ngoài, đồng bào các dân tộc và các tôn giáo, giai cấp trên cơ sở liên minh giai cấp giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, nhằm thực hiện thắng lợi sự nghiệp đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, phấn đấu vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.*

1.1.4.3. Khái niệm củng cố

Củng cố là làm cho trở nên bền vững, chắc chắn hơn⁴.

1.1.4.4. Khái niệm củng cố khối đại đoàn kết

Củng cố khối đại đoàn kết dân tộc là hệ thống các giải pháp nhằm đoàn kết các giai cấp, các dân tộc, các tôn giáo, đoàn kết người Việt Nam ở trong nước với người Việt Nam ở nước ngoài kết thành một khối, thống nhất ý chí, cùng hướng vào một mục đích chung, thường xuyên bảo đảm cho khối đoàn kết ngày càng bền vững, chắc chắn dưới sự lãnh đạo của Đảng cộng sản Việt Nam hướng tới thực hiện thắng lợi mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh. Xây dựng và bảo vệ vững chắc tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

1.2. DÂN TỘC KHMER VÀ NHỮNG GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

1.2.1. Dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long

Về mặt địa lý - tự nhiên, đồng bằng sông Cửu Long nằm ở hạ lưu sông Mê Kông, thuộc lãnh thổ Việt Nam. Phía Đông giáp sông Vàm Cỏ, phía Tây giáp vịnh Thái Lan, phía Nam giáp biển Đông và phía Bắc giáp biên giới Campuchia. Hiện nay, khu vực đồng bằng sông Cửu Long bao gồm

⁴ Bộ giáo dục và đào tạo – Trung tâm Ngôn ngữ và Văn hóa Việt Nam, Đại Từ điển Tiếng Việt – Nguyễn Như Ý Chủ biên, Nxb Văn hóa – Thông tin, Tr. 486, Hà Nội 1998.

địa phận của 1 thành phố (Cần Thơ) và 12 tỉnh (Long An, Tiền Giang, Bến Tre, Trà Vinh, Vĩnh Long, Hậu Giang, An Giang, Đồng Tháp, Kiên Giang, Sóc Trăng, Bạc Liêu, Cà Mau).

Cư dân ở đây chủ yếu là người Kinh, Khmer, Hoa, Chăm, trong các dân tộc cư trú ở đây, người Khmer là cư dân có mặt ở vùng đất này từ rất sớm. Từ thế kỷ X đã có những nông dân Khmer nghèo di cư đến đồng bằng sông Cửu Long, đến thế kỷ XV người Khmer đến đây ngày một đông hơn⁵.

Đến thế kỷ XVII, đã bắt đầu có những lưu dân người Việt, và người Hoa di cư đến đồng bằng sông Cửu Long, thúc đẩy nhanh quá trình khai khẩn vùng đồng bằng này.

Đến nay, đồng bào dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long có khoảng trên 1,2 triệu dân. Trong quá trình đoàn kết cải tạo thiên nhiên, chống áp bức, chống xâm lược, các dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long đã cùng nhau “chung lưng đấu cật”, đã có chung vận mệnh lịch sử, chung lợi ích, đã hình thành tình cảm chân thành, ruột thịt, không thể tách rời. Trong điều kiện đó, đã làm cho sự phát triển dân tộc Khmer và văn hóa dân tộc Khmer đồng bằng sông Cửu Long chịu ảnh hưởng mạnh mẽ bởi đặc điểm địa bàn sinh tụ, bởi quá trình giao lưu, tiếp biến văn hóa, nên cho phép chúng ta có thể kết luận rằng: Người Khmer ở vùng đồng bằng sông Cửu Long với người Khmer ở Campuchia là những người đồng tộc có chung lịch sử, tiếng nói, tôn giáo và rất gần gũi nhau về những đặc trưng văn hóa tộc người. Nhưng do sống tách biệt lâu dài với người Khmer đồng tộc ở Campuchia, người Khmer ở đồng bằng sông Cửu Long có những đặc điểm riêng về cư trú, kinh tế, văn hóa, xã hội⁶.

1.2.2. Những giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long

Giá trị văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long rất phong phú và đa dạng, trong giới hạn của đề tài, luận án chỉ đề cập một số giá trị tiêu biểu về văn hóa vật chất và văn hóa tinh thần như sau:

⁵ Văn hoá các dân tộc Tây Nam Bộ-Thực trạng và những vấn đề đặt ra (2004) Nxb CTQG, Hà nội tr 12

⁶ Sdd trang 12, 13

1.2.2.1. Những giá trị văn hóa vật chất tiêu biểu

**** Đặc điểm cư trú phum, sóc***

Phum, sóc là những đơn vị cư trú trong tổ chức xã hội cổ truyền của dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long. Cư dân trong phum, sóc ràng buộc nhau bởi quan hệ huyết thống, quan hệ láng giềng và quan hệ về phong tục, lễ nghi mà ngôi chùa là trung tâm điều khiển. Ngôi chùa là tiêu biểu cho bộ mặt của phum, sóc nên được xây dựng rất nguy nga, khang trang và thoáng mát.

Đây là kiểu cư trú đặc thù, riêng có của người Khmer đồng bằng sông Cửu Long. Kiểu cư trú này, một mặt tạo điều kiện thuận lợi cho việc đoàn kết cộng đồng người Khmer đồng bằng sông Cửu Long, giúp họ bảo lưu bền vững những giá trị văn hóa truyền thống, mặt khác nó gây nên những trở ngại nhất định đến quá trình giao lưu giữa dân tộc Khmer với các dân tộc trong vùng.

**** Kiến trúc, điêu khắc, hội họa***

Nghệ thuật và tài năng kiến trúc, điêu khắc, hội họa của dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long được thể hiện trong kiến trúc nhà cửa, trong việc trang trí những công cụ sản xuất và đồ trang sức của con người. Đặc biệt, thể hiện đầy đủ, tập trung nhất tại ngôi chùa Phật giáo Khmer, nhất là ở tòa chính điện ngôi chùa.

Các công trình trong khuôn viên chùa, tuy có sự pha tạp phần nào theo kiểu kiến trúc của người Kinh, người Hoa... nhưng về thực chất, từ thiết kế, bố cục hình dáng cho đến trang trí mỹ thuật, đều tuân thủ nhất quán theo một quy tắc căn bản giống nhau. Ở mặt ngoài các ngôi chùa, thường không có hội họa mà chủ yếu trang trí kiến trúc, điêu khắc với các hình chạm, hình đắp, hoặc tượng tròn, hội họa thường tập trung trong nội thất ngôi chùa, nhất là ở Chính điện. Nghệ thuật trang trí các ngôi chùa Khmer thể hiện những nét đặc sắc rất riêng của bản sắc văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long.

* Về sinh hoạt kinh tế, sản xuất, ở, mặc.

Về cơ bản kinh tế của người Khmer chủ yếu là sản xuất nông nghiệp. Ngoài ra còn làm một số nghề như trồng rẫy, bắt cá, tôm, chăn nuôi, đốt than...nhưng chủ yếu tự cấp tự túc chứ chưa có tính chất kinh doanh. Trong sản xuất các dân tộc Kinh, Khmer, Hoa, Chăm học hỏi và trao đổi kinh nghiệm lẫn nhau nên sản xuất nông nghiệp ngày càng hiệu quả.

Về ở: Nhà người Khmer thường xây cất rất đơn giản, khác với người Việt làm nhà nổi đầu, còn người Khmer làm nhà nổi mái. Kiểu nhà sàn truyền thống chỉ còn ở một số vùng ven rừng, ven biển và trong khuôn viên chùa.

Về mặc: Xưa kia người Khmer có những kiểu quần áo riêng, nay những kiểu quần áo cổ truyền của họ chỉ còn mặc trong các dịp lễ hội. Riêng ở huyện Tri Tôn, Tịnh Biên (An Giang) còn nhiều người mặc y phục truyền thống. Hiện nay đến đồng bằng sông Cửu Long nhìn vào quần áo thì không thể phân biệt được người Khmer, người Việt, người Hoa vì họ mặc giống nhau.

1.2.2.2. Những giá trị văn hóa tinh thần tiêu biểu

* Lễ hội truyền thống, tín ngưỡng tôn giáo

Lễ hội truyền thống

Dân tộc Khmer đồng bằng sông Cửu Long là dân tộc có nhiều lễ hội truyền thống nhất so với các dân tộc cùng cư trú trong vùng. Lễ hội truyền thống của người Khmer đồng bằng sông Cửu Long bị chi phối mạnh mẽ bởi tín ngưỡng tôn giáo, phản ánh rất rõ tính chất của cư dân nông nghiệp và địa bàn sông nước.

Luận án đã phân tích ý nghĩa của một số lễ hội truyền thống tiêu biểu: *Lễ vào năm mới (Pithi Chól chnam thmây)*; *Lễ cúng Ông, Bà (Pithi sen Đôn-Ta)*; *Lễ cúng Trăng hay "lễ đút cốm dẹp" (Bon som péc pré khe hoặc Ák Âm Bok)*...làm rõ nét đẹp truyền thống trong các lễ hội, sự giao

lưu tiếp biến lẫn nhau về phong tục, tập quán giữa các dân tộc. Những yếu tố cần khắc phục từ các lễ hội đối với cuộc sống của dân tộc Khmer.

Tín ngưỡng - tôn giáo

Đồng bào Khmer đồng bằng sông Cửu Long là cư dân nông nghiệp trồng lúa nước, nên trong quan niệm của họ thì trời, đất, mặt trời, mặt trăng... là lực lượng siêu nhiên có thể ban phước lành hoặc giáng họa cho mọi người. Vì vậy, hàng năm người Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long thường tổ chức nhiều lễ định kỳ và không định kỳ nhằm mục đích cầu an, xin mưa thuận, gió hòa để được mùa màng tươi tốt, cuộc sống no đủ.

Về tôn giáo, người Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long từ khi mở mắt chào đời, đương nhiên được xem như là một tín đồ Phật giáo. Theo quan niệm của người Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, đi tu là để thành người có nhân cách, là cơ hội tốt để học chữ nghĩa, đạo lý, đức hạnh, tu để làm người tốt, để tích phước cho cha mẹ, gia đình và cho bản thân. Đi tu là nghĩa vụ và vinh dự của người đàn ông Khmer.

Ngôi chùa là nơi diễn ra các lễ nghi tôn giáo, nơi gắn kết cộng đồng, ngôi chùa cũng là trung tâm sinh hoạt văn hóa - xã hội, là những thư viện tàng trữ các thư tịch cổ, nơi phổ biến giáo lý kinh điển Phật giáo, nơi dạy chữ Pali cho các vị sư sãi, dạy chữ Khmer cho con em đồng bào dân tộc...nên họ sẵn sàng góp công sức và của cải để xây dựng chùa, trong khi cuộc sống của mình vẫn đang nghèo khó.

**** Ngôn ngữ, văn học, nghệ thuật.***

Ngôn ngữ của dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long thể hiện sinh động trong những sáng tác dân gian. Kho tàng văn học dân gian Khmer phong phú cả về thể loại lẫn đề tài. Điều đáng chú ý là ở truyện dân gian Khmer, có nhiều đề tài và nội dung gần gũi với truyện cổ tích của người Kinh.

Văn học viết là biểu hiện sự phát triển cao của văn hóa cộng đồng Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long. văn học viết được chia thành 4 loại:

1/ Sa-Tra truyện (Sa-Tra Rương); 2/ Sa-Tra giải trí (Sa-Tra Lô Beng); 3/ Sa-Tra luật giáo (Sa-Tra Chơ - Bấp); 4/ Sa-Tra Kinh kệ (Sa-Tra TôS).

Kịch hát Dù Kê là một loại hình sân khấu độc đáo của người Khmer đồng bằng sông Cửu Long. Đồng bào dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long có quyền tự hào vì đã khai sinh ra kịch hát Dù Kê.

Âm nhạc, múa cũng có những giá trị độc đáo.

Trong những loại hình văn hóa kể trên, có thể khái quát một số giá trị tiêu biểu của văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long như sau:

- Truyền thống đoàn kết, cố kết cộng đồng.
- Tinh thần nhân văn, nhân đạo, tính hướng thiện, trừ ác, trọng đạo đức.
- Bình đẳng, dân chủ trong xã hội, trong gia đình.
- Tinh thần mở rộng giao lưu học tập, tiếp biến các giá trị truyền thống, văn hóa của các dân tộc khác trong vùng.

Những giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long thể hiện đặc điểm nền văn hóa của cư dân nông nghiệp, canh tác lúa nước cổ truyền, in đậm dấu ấn Bà la môn giáo và Phật giáo Tiểu thừa; ngoài ra, nó còn thể hiện sự hòa nhập, giao lưu, tiếp biến văn hóa với các dân tộc khác trong vùng đồng bằng sông Cửu Long.

1.3. VAI TRÒ CỦA GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VỚI CỘNG CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

Trên cơ sở phân tích vai trò của văn hóa nói chung đối với cộng cố khối đại đoàn kết dân tộc, để làm rõ vai trò của văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long với cộng cố khối đại đoàn kết dân tộc luận án đi sâu phân tích sự ảnh hưởng qua lại giữa phát huy giá trị văn hóa Khmer và cộng cố khối đại đoàn kết dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long.

1.3.1. Ảnh hưởng của phát huy giá trị văn hóa Khmer với cộng cố khối đại đoàn kết dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long

Dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long là cư dân có mặt sớm nhất và có số dân đông thứ hai (sau người Kinh) so với các dân tộc khác trong vùng, văn hóa Khmer có ảnh hưởng mạnh mẽ và góp phần quan trọng làm nên những giá trị chung của văn hóa vùng.

Xét đến cùng sự đoàn kết giữa các dân tộc dựa trên nền tảng sự giao thoa văn hóa không ngừng sâu rộng là sự đoàn kết bền vững nhất. Điều đó đã và đang tiếp tục diễn ra ở đồng bằng sông Cửu Long như một dòng chảy.

1.3.2. Ảnh hưởng của củng cố khối đại đoàn kết dân tộc với phát huy giá trị văn hóa Khmer ở đồng bằng sông Cửu Long

Trong quá trình tồn tại và phát triển, dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long đã xây đắp nên những truyền thống đoàn kết tốt đẹp trong nội bộ đồng bào Khmer và giữa đồng bào Khmer với các dân tộc khác trong vùng.

Truyền thống đoàn kết vừa là một giá trị văn hóa vừa là yếu tố, để phát huy các giá trị văn hóa. Do đó, củng cố khối đại đoàn kết dân tộc là tạo điều kiện quan trọng nhất để phát huy giá trị văn hóa Khmer nói riêng, giá trị văn hóa của các dân tộc trong vùng đồng bằng sông Cửu Long nói chung.

Tiểu kết chương 1

Những giá trị văn hóa do dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long sáng tạo ra trong quá trình lịch sử là vô cùng đa dạng và phong phú, bao gồm cả văn hóa vật thể và phi vật thể; vừa thể hiện bản sắc của người Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, vừa thể hiện sự hòa nhập, giao lưu, tiếp biến văn hóa với các dân tộc khác trong vùng; vừa mang tính độc đáo riêng biệt vừa mang tính phong phú đa dạng.

Phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc là một quá trình tự giác nhằm

kế thừa, giữ gìn, phát triển, làm thăng hoa những giá trị tích cực, khắc phục những hạn chế của di sản văn hóa, đáp ứng yêu cầu củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới. Đó là trách nhiệm của cả xã hội, trực tiếp là của các tổ chức đảng, chính quyền các cấp, các ngành vùng đồng bằng sông Cửu Long, của các cơ quan văn hóa, giáo dục và của chính đồng bào dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, chủ nhân đích thực của các giá trị văn hóa, đồng thời là chủ thể phát huy các giá trị văn hóa đó trong thực tiễn.

Chương 2

THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG GÓP PHẦN Củng CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC

2.1. THỰC TRẠNG VIỆC PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG GÓP PHẦN Củng CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC

2.1.1. Những thành tựu và nguyên nhân trong việc phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc

**** Những thành tựu cơ bản***

Một là, sự cố kết nội tộc và khối đoàn kết giữa các dân tộc được củng cố vững chắc, tạo cơ sở quan trọng cho sự ổn định chính trị và phát triển kinh tế - xã hội trong vùng.

Hai là, các giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long được cộng đồng dân tộc Khmer, các chùa và các cơ quan văn hóa quan tâm sưu tầm, giữ gìn, kế thừa.

Ba là, nhiều giá trị văn hóa tiếp tục được phát huy tốt, trở thành động lực cho đồng bào Khmer trong phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng cuộc sống mới và củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

Bốn là, đời sống văn hóa tinh thần, trình độ dân trí của đồng bào Khmer ngày càng được nâng cao.

* Nguyên nhân của những thành tựu

- Sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng, sự quản lý ngày càng hiệu quả của Nhà nước.

- Thành tựu của công cuộc đổi mới đất nước đã làm thay đổi đáng kể mọi mặt đời sống và củng cố niềm tin của đồng bào dân tộc Khmer đồng bằng sông Cửu Long .

- Sự cố gắng của các ngành chức năng trong việc nâng cao hiệu quả thực hiện chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước có liên quan đến dân tộc Khmer.

- Sức mạnh nội sinh của đồng bào dân tộc Khmer và nền văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long được phát huy.

2.1.2. Những hạn chế và nguyên nhân trong việc phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc

* Những hạn chế cơ bản

Một là, chưa phát huy đầy đủ các giá trị văn hóa trong xây dựng, củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

Hai là, các hoạt động văn hóa còn đơn điệu, thiếu tính sáng tạo và thường không theo sát cuộc sống, cho nên chưa phát huy tốt vai trò văn hóa trong củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

Ba là, còn để những tác động tiêu cực và sản phẩm phản văn hóa ảnh hưởng đến các giá trị văn hóa Khmer, tác động xấu đến việc củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

* Nguyên nhân của những hạn chế

- *Nguyên nhân khách quan:* Tác động tiêu cực của tình hình chính trị trên thế giới; Hoạt động chống phá của các thế lực thù địch; Trình độ dân trí và đời sống vật chất, tinh thần của dân tộc Khmer còn thấp so với các dân tộc trong vùng; Những tác động tiêu cực của quá trình hội nhập và giao lưu quốc tế.

- *Nguyên nhân chủ quan:* Nhận thức về vai trò của các giá trị văn hóa dân tộc còn hạn chế; Công tác sưu tầm, nghiên cứu, bảo tồn, phát huy và định hướng phát triển văn hóa chưa được quan tâm đúng mức; Thiếu chính sách cụ thể, phù hợp về văn hóa; Công tác giáo dục chính trị - tư tưởng còn hạn chế và bất cập.

2.2. NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG VIỆC PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG GÓP PHẦN CƯỜNG CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC

Trước hết là vấn đề đời sống, việc làm, thu nhập đang trở thành vấn đề gay gắt đối đồng bào Khmer đồng bằng sông Cửu Long.

Hai là, trình độ dân trí thấp, số học sinh học ở những bậc học càng cao càng ít, đã gây trở ngại lớn cho sự phát triển của dân tộc Khmer và văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long.

Ba là, sự mai một các giá trị văn hóa dân tộc, thể hiện: số người biết chữ dân tộc không nhiều; sự hiểu biết về truyền thống dân tộc có hạn trong một bộ phận thế hệ trẻ; số người đi tu ngày càng ít, số đi tu lâu năm càng ít hơn. Điều này cho thấy ảnh hưởng của Phật giáo đã có dấu hiệu suy giảm đối với đời sống tâm linh của đồng bào.

Bốn là, những ảnh hưởng tiêu cực của tâm lý tộc người: Trong dân tộc Khmer còn có một bộ phận nhận thức rằng họ thuộc người Khmer ở Campuchia, đồng nhất văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long và văn

hóa Khmer Campuchia, một bộ phận theo quan niệm “an bản lạc đạo”, ít tính toán làm ăn, chưa chịu khó vươn lên vượt qua đói nghèo.

Năm là, sự tăng cường âm mưu và thủ đoạn chống phá của kẻ thù bằng luận điệu xuyên tạc lịch sử hình thành vùng đất và các dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long. Kích động tâm lý ly khai, chia rẽ khối đại đoàn kết dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long.

Những vấn đề về đời sống, việc làm, thu nhập; trình độ dân trí thấp; sự mai một các giá trị văn hóa; những ảnh hưởng tiêu cực của tâm lý tộc người; sự chống phá của các thế lực thù địch là các vấn đề bức thiết đặt ra, cần nhận thức đúng và giải quyết tốt trong quá trình phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc trong giai đoạn hiện nay.

Tiểu kết chương 2

Trong những năm qua, việc phát huy giá trị văn hóa dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long đã đạt được nhiều kết quả quan trọng, điều đó đã góp phần tích cực củng cố khối đại đoàn kết dân tộc. Tuy nhiên, trên nhiều mặt, các giá trị văn hóa dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long chưa được bảo tồn, giữ gìn và phát huy tốt; tính định hướng trong phát huy chưa cao, hiệu quả còn thấp; các cấp các ngành ở đồng bằng sông Cửu Long có lúc, có nơi chưa quan tâm đúng mức đến vấn đề này.

Trong thời gian tới cần khắc phục tốt những hạn chế vừa qua tập trung giải quyết tốt những vấn đề bức thiết đặt ra trong quá trình phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, tạo cơ sở, điều kiện góp phần củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

Chương 3

PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU NHẪM PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG GÓP PHẦN Củng CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

3.1. PHƯƠNG HƯỚNG CHỦ YẾU NHẪM PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG GÓP PHẦN Củng CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

3.1.1. Xây dựng và thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội phù hợp với đặc điểm dân tộc và văn hóa của đồng bào Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long

3.1.2. Xây dựng và thực hiện các chương trình, dự án nhằm bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long

3.1.3. Tiếp tục thực hiện tốt các quan điểm, chính sách của Đảng và Nhà nước về dân tộc và đại đoàn kết dân tộc

3.1.4. Mở rộng giao lưu văn hóa giữa các dân tộc trong vùng, trong nước và quốc tế

3.2. NHỮNG GIẢI PHÁP CHỦ YẾU NHẪM PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHMER VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG GÓP PHẦN Củng CỐ KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

3.2.1. Nâng cao nhận thức của các cấp ủy đảng và chính quyền về tầm quan trọng của việc phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc trong giai đoạn hiện nay

Tăng cường công tác tuyên truyền trong các cấp ủy Đảng, trong đồng bào dân tộc Khmer và nhân dân các dân tộc trong vùng đồng bằng sông Cửu Long nhằm giúp mọi người có nhận thức đúng đắn và đầy đủ vai trò của giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long với củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

Cần nhận thức rằng, phát huy giá trị văn hóa là quá trình khơi dậy, sử dụng và phát triển các yếu tố tích cực, tiến bộ và hữu ích của văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, phục vụ mục tiêu củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

3.2.2. Nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho đồng bào Khmer, sớm rút ngắn sự chênh lệch về mọi mặt giữa dân tộc Khmer với các dân tộc trong vùng đồng bằng sông Cửu Long

Xây dựng chương trình dự án phát triển kinh tế - xã hội sớm ổn định và nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho đồng bào dân tộc Khmer. Tập trung giải quyết tốt vấn đề nông nghiệp, nông thôn và nông dân.

Chương trình dự án phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc Khmer cần được hoạch định trong tổng thể chiến lược phát triển của cả nước, của cả vùng đồng bằng sông Cửu Long, của từng địa phương, nhất là những địa phương có đông đồng bào dân tộc Khmer sinh sống.

3.2.3. Nâng cao dân trí, đào tạo cán bộ, trí thức người Khmer

Nâng cao nhận thức cho cán bộ, đảng viên và đồng bào dân tộc Khmer về tầm quan trọng của giáo dục, đào tạo; Đa dạng hóa các loại hình giáo dục và đào tạo; Chú trọng dạy và học chữ Khmer; Phát triển giáo dục dạy nghề; Giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; Phát triển khoa học công nghệ. Tạo cơ hội học tập thuận lợi cho học sinh Khmer.

Tăng cường đào tạo cán bộ, trí thức người dân tộc Khmer bảo đảm chất lượng và số lượng tương xứng với vai trò của dân tộc Khmer trong vùng đồng bằng sông Cửu Long.

3.2.4. Bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa làm cơ sở xây dựng ý thức đoàn kết dân tộc trong đồng bào Khmer và giữa dân tộc Khmer với các dân tộc khác trong vùng đồng bằng sông Cửu Long

Tiến hành điều tra, nghiên cứu, sưu tầm và đánh giá các di sản văn hóa, phân loại các giá trị văn hóa để có biện pháp phát huy hiệu quả.

Nội dung bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa là bảo tồn tiếng nói và chữ viết, các hoạt động văn hóa, văn học, nghệ thuật; phát huy các yếu tố tích cực trong tổ chức xã hội, phong tục tập quán; bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa Khmer phải đảm bảo tính đa dạng và thống nhất của văn hóa Việt Nam.

3.2.5. Phát triển giá trị văn hóa Khmer trên cơ sở giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc Khmer.

Tạo điều kiện phát triển giá trị văn hóa Khmer đồng bằng sông Cửu Long giao lưu thông qua giao lưu, tiếp biến văn hóa với các dân tộc trong vùng, trong nước và quốc tế. quá trình giao lưu phải vừa bảo đảm giữ được bản sắc văn hóa Khmer vừa giúp cho văn hóa Khmer phát triển. Tránh sự tiếp biến thiếu chọn lọc làm mất đi những giá trị văn hóa truyền thống, tránh sự xâm nhập của văn hóa ngoại lai, độc hại.

3.2.6. Kiên quyết đấu tranh làm thất bại âm mưu và hoạt động phá hoại của bọn phản động và các thế lực thù địch chia rẽ, phá hoại khối đại đoàn kết dân tộc

Đẩy mạnh giáo dục lòng yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội, ý thức dân tộc, tình thân đoàn kết dân tộc cho đồng bào Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long. Giáo dục lịch sử, vạch rõ âm mưu thủ đoạn của các thế lực thù địch, từ đó nâng cao ý thức cảnh giác cho mọi người. Kết hợp chặt chẽ giữa "xây" và "chống".

Tiểu kết chương 3

Phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần cổ động khối đại đoàn kết dân tộc trong giai đoạn hiện nay, cần quán triệt các phương hướng chủ yếu và hệ thống giải pháp đồng bộ, toàn diện, song trước hết cần tập trung thực hiện tốt các phương hướng và giải pháp cơ bản nêu trên. Các phương hướng và giải pháp đó quan hệ chặt chẽ và tác động, thúc đẩy lẫn nhau; thực hiện tốt giải pháp này sẽ góp phần thực hiện tốt các giải pháp khác và ngược lại.

KẾT LUẬN

1. Những giá trị văn hóa do dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long sáng tạo ra trong quá trình lịch sử là vô cùng đa dạng và phong phú, bao gồm cả văn hóa vật thể và phi vật thể; thể hiện bản sắc của người Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long trong lao động sản xuất, chiến đấu chống thiên tai và giặc giã, cũng như trong sinh hoạt đời sống tinh thần. Những giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long thể hiện đặc điểm nền văn hóa của cư dân nông nghiệp, canh tác lúa nước cổ truyền, in đậm dấu ấn Bà la môn giáo và Phật giáo Tiểu thừa; thể hiện sự hòa nhập, giao lưu, tiếp biến văn hóa với các dân tộc khác trong vùng, vừa mang tính độc đáo riêng biệt vừa mang tính phong phú đa dạng. Tính quần chúng rộng rãi, quỳện chặt với tín ngưỡng tôn giáo là giá trị văn hóa nổi bật của văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, phản ánh sâu sắc truyền thống đại đoàn kết của đồng bào. Những giá trị văn hóa phản ánh sức sống và khả năng sáng tạo dồi dào, tạo cơ sở vững chắc cho sự phát triển của dân tộc Khmer, đồng thời là yếu tố để đồng bào có thể thích ứng, đi lên trong sự giao lưu với các dân tộc khác trong vùng và cả cộng đồng dân tộc Việt Nam.

2. Đại đoàn kết toàn dân tộc là đường lối chiến lược thực hiện đoàn kết mọi tầng lớp nhân dân, đồng bào ở trong nước và người Việt Nam định cư ở nước ngoài, đồng bào các dân tộc và các tôn giáo, các giai cấp trên cơ sở liên minh giai cấp giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, nhằm thực hiện thắng lợi sự nghiệp đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, phấn đấu vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

3. Phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc là một quá trình tự giác nhằm kế thừa, giữ gìn, phát triển, làm thăng hoa những giá trị tích cực,

khắc phục những hạn chế của di sản văn hóa, đáp ứng yêu cầu củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới. Đó là trách nhiệm của cả xã hội, trực tiếp là của các tổ chức đảng, chính quyền các cấp, các ngành vùng đồng bằng sông Cửu Long, của các cơ quan văn hóa, giáo dục và của chính đồng bào dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long, chủ nhân đích thực của các giá trị văn hóa, đồng thời là chủ thể phát huy các giá trị văn hóa đó trong thực tiễn.

4. Phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc trong giai đoạn hiện nay, cần quán triệt các phương hướng chủ yếu: xây dựng kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội gắn với phát triển văn hóa phù hợp với đặc điểm tộc người và tín ngưỡng tôn giáo của đồng bào Khmer; xây dựng các chương trình, dự án nhằm bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa; tiếp tục thực hiện tốt các quan điểm, chính sách của Đảng và Nhà nước về dân tộc và đại đoàn kết dân tộc; mở rộng giao lưu văn hóa giữa các dân tộc trong vùng, trong nước và quốc tế.

5. Những năm qua, việc phát huy giá trị văn hóa dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long đã đạt được nhiều kết quả quan trọng, điều đó đã góp phần tích cực củng cố khối đại đoàn kết dân tộc. Tuy nhiên, trên nhiều mặt, các giá trị văn hóa dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long chưa được bảo tồn, giữ gìn và phát huy tốt; tính định hướng trong phát huy chưa cao, hiệu quả còn thấp; các cấp các ngành ở đồng bằng sông Cửu Long có lúc, có nơi chưa quan tâm đúng mức đến vấn đề này.

6. Các sự gay gắt về vấn đề đời sống, việc làm, trình độ dân trí thấp; sự mai một các giá trị văn hóa; những ảnh hưởng tiêu cực của tâm lý tộc người; sự chống phá của các thế lực thù địch là các vấn đề bức thiết đặt ra, cần nhận thức đúng và giải quyết tốt trong quá trình phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long trong giai đoạn hiện nay. Phát

huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long phải hướng vào giải quyết tốt các vấn đề đặt ra đó, thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội toàn vùng đồng bằng sông Cửu Long, tạo cơ sở, điều kiện góp phần củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

7. Để phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc trong giai đoạn hiện nay, cần thực hiện hệ thống giải pháp đồng bộ, toàn diện, song trước hết cần tập trung thực hiện tốt các giải pháp cơ bản sau: *Một là*, nâng cao nhận thức của các cấp ủy đảng và chính quyền về vai trò của việc phát huy giá trị văn hóa Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc trong giai đoạn hiện nay. *Hai là*, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho đồng bào Khmer, sớm rút ngắn sự chênh lệch về mọi mặt giữa dân tộc Khmer với các dân tộc trong vùng đồng bằng sông Cửu Long. *Ba là*, nâng cao dân trí, đào tạo cán bộ, trí thức người Khmer. *Bốn là*, bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa làm cơ sở xây dựng ý thức đoàn kết dân tộc trong đồng bào Khmer và giữa đồng bào Khmer với các dân tộc khác trong vùng đồng bằng sông Cửu Long. *Năm là*, phát triển giá trị văn hóa Khmer trên cơ sở giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc Khmer. *Sáu là*, kiên quyết đấu tranh làm thất bại âm mưu và hoạt động phá hoại của bọn phản động và các thế lực thù địch chia rẽ, phá hoại khối đại đoàn kết dân tộc.

8. Điều chủ yếu quyết định chất lượng, hiệu quả việc phát huy các giá trị văn hóa dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long là sự nỗ lực, quyết tâm của các cấp lãnh đạo, chính quyền, các tổ chức chính trị - xã hội, các cơ quan chức năng và sự đoàn kết, vươn lên của chính đồng bào dân tộc Khmer ở các tỉnh, các địa phương, trong từng phum, sóc vùng đồng bằng sông Cửu Long. Không ai có thể làm thay, ngoài sự phấn đấu vươn lên từ nội lực, từ sức mạnh văn hóa của chính đồng bào dân tộc Khmer vùng đồng bằng sông Cửu Long.

**DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ
LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN**

1. Huỳnh Thanh Quang (2008), "Vấn đề củng cố khối đoàn kết dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long", *Khoa học chính trị*, (6), tr. 70-72.
2. Huỳnh Thanh Quang (2008), "Đào tạo cán bộ người Khmer ở các tỉnh đồng bằng sông Cửu Long", *Lý luận chính trị - Truyền thông*, (12), tr.31-33.